

2/2023

TEMA Fritid & hobby

Per-Erik Wetterbro, 98 år, minns och berättar:

**– Packade charkvaror, lastade
på cykel och tog mig till torget** sid 9

LEDAREN

Poul Hansen, ordförande IF Metall Västra Skaraborg

Den senaste tiden har det varit mycket att göra med alla årsmöten, kollektivavtalsförhandlingar. Vi har haft en stor inflation som har kostat oss vanliga folk mycket. Den har drabbat oss. Det är direkt dyrare att handla mat, dyrare åka till och från jobbet och dyrare att bo. Det är alltid de som har lite som drabbas hårdast. Vi får verkligen hoppas att politikerna är på och att de förstår vem som behöver lättnader.

Att det är vanligt folk så vi har råd att handla/leva så kan vi hålla igång Sverige.

Vi närmar oss semestertider efter dessa tider och den farten som varit i vår industri behöver vi verkligen en skön och varm semester. Hoppas alla får tid till vila och sina fritidsintressen vad dessa nu än kan vara.

En stor händelse i vårt område är nyetableringen av en batterifabrik i Mariestad det är en stor investering från Volvo AB. Det kommer att bli en omställning för hela Skaraborg. Man kan fråga sig var hittar man flera tusen arbetare i vårt när område. Det kommer vara en stor byggarbetsplats i flera år hur tar vi hand om alla entreprenörer var ska de bo mm?

Jag tror att detta kommer vara bra för hela Sverige denna omställning kommer föra oss in i framtiden och där behöver vi vara med i framkant.

Facket behöver vara med från början och hjälpa våra medlemmar skriva in nya och hjälpa till med diverse frågor som dyker vid nya arbetsplatser.

Jag hoppas att våra vänner i Ukraina snart får bygga upp sitt land och återgå till det normala livet utan att vara rädd för sitt och familjernas liv. Hoppas detta förfärliga krig snart är slut. Att Ukraina får tillbaka det land de förlorat, och att Ukraina lyckas försvara sitt land och demokrati från detta anfallskrig.

Poul Hansen

4 Jag fick hästintresset med modersmjölken, säger Caroline Fagerberg, som ofta ses i stallet när hon inte **monterar elmotorer vid Volvo Cars.**

14 Med uppgraderade googles ser **den flygande fotografen Stefan Råberg** ut som en insekt. **High tech-kamera och drönare** har gjort Stefan framgångsrik.

Redaktion

Pär-Ola Olausson, ansvarig utgivare. Telefon 0500-42 41 70.
E-post: par-ola.olausson@ifmetall.se

Christer Andréasson. Telefon 0510-48 41 45
E-post: christer.andreasson@ifmetall.se

Jonny Alfredsson. Telefon: 0706-617 787
E-post: jonny.alfredsson@ifmetall.se

Omslagsfoto: Privat

Produktion: Redaktionen i samarbete med
Olle Sjöstedt Information AB, Västerås.

IFMETALL
Västra Skaraborg

IFMETALL
Östra Skaraborg

Utgivningar 2023 – distribueras med Dagens Arbete

Skaraborgsnytt nummer 1.
Skaraborgsnytt nummer 2.
Skaraborgsnytt nummer 3.
Skaraborgsnytt nummer 4.

16 mars
15 juni
12 oktober
14 december

facebook

Sandra Boströms husdjur är annorlunda

Sniglar, afrikansk jättesnäcka trivs i familjens mini-zoo

Sandra Boström jobbar på Volvo GTO i Skövde och har, som många andra, husdjur i familjen. De husdjur hon har är dock lite annorlunda.

Sandra Boström.

Hon har nämligen två sniglar av arten afrikansk jättesnäcka som bor i ett terrarium hemma hos familjen. Att det blev just sniglar har att göra med att det finns pälsdjursallergiker i familjen.

Den vanliga sortens husdjur som hund, katt och kanin var därför aldrig ett alternativ. Blickarna fick i stället riktas mot mer pälslösa djur.

Skäggagam

Allt började med att sonen Anton ville ha en ödla av arten Skäggagam. Samtidigt hade även dottern Elsa uttryckt ett intresse för

sniglar. De blev bestämt att de skulle åka till djuraffären i Källby för att titta på djur. Djuraffären i Källby är kända för att ha lite mer exotiska arter.

Intresse för sniglar

Inne i affären upptäckte familjen att de hade sniglar. Dottern Elsas intresse för just sniglar bottenar i att Sandras mammas arbetskamrat har sniglar hemma. När hon fick se en bild på dem tyckte hon att det verkade väldigt intressant.

Väl hemma igen efter Källbybesöket konstaterades att familjen

utökats med en ödla och två sniglar. Skäggagamen Rex och afrikanska jättesnäckorna Gary och Patrik.

Kräver omsorg

Sniglarna kräver sin beskärda del av omsorg.

Förutom ett terrarium med hög luftfuktighet gillar de även värme, men rumstemperatur går utmärkt. De äter alltså frukter, grönsaker som morötter, sallad av olika slag, paprika, broccoli, äpplen med mera. Dessutom behöver de extra tillskott av kalk för att skalet på snäckan ska hållas i ett bra skick.

Rymningsbenägna

Sandra berättar att de är bra på att rymma så man måste vara noga med vilken sorts lucka man har på terrariet, då de har en förmåga smita ut. De blir ganska

Afrikanska jättesnäckan Gary (ovan) och skäggagamen Rex (t.v.).

stora, upp emot 10–12 cm långa, och 5–10 år gamla. Familjen brukar ibland släppa ut dem på grönbete. De får då vara i trädgården och krypa runt och käka lite.

De är inte jättesociala men de gömmer sig inte i skalet när man kommer. Så rädda verkar de inte vara, säger Sandra.

Sandra säger att de fick läsa på mycket om hur man hanterar djuren. De har tidigare haft både hundar och hästar så de är vana vid djurhantering, med detta var ju lite annorlunda. Efter lite googlande på

Djurbilder och porträtt är privata foton

Dottern Elsa med en majsorm.

nätet så känner de att det fungerar ganska så bra.

Men det slutar inte här. Nu har dottern även tittat på att skaffa en orm. Snart har vi vårt eget lilla mini-zoo här hemma, säger Sandra.

Text: Jonny Gran
jonny.gran@volvo.com

IF Metall Västra Skaraborg

De La Gardievägen 8, 531 50 LIDKÖPING

Telefon: 0510-48 41 30

Internet: www.ifmetall.se

E-post: postbox.avd28@ifmetall.se

IF Metall Västra Skaraborg innefattar dessa kommuner:

Essunga, Mariestad, Lidköping, Skara, Vara, Götene, Töreboda, Gråstorp och Gullspång.

IF Metall Östra Skaraborg

Skåningstorpsvägen 5, 541 65 Skövde

Telefon: 0500-42 41 70 Fax: 0500-41 34 70

Internet: www.ifmetall.se

E-post: postbox.avd27@ifmetall.se

IF Metall Östra Skaraborg innefattar dessa kommuner:

Skövde, Hjo, Tidaholm, Falköping, Karlsborg och Tibro.

Caroline Fagerberg, Volvo Cars, Skövde

Nästan född i stallet

I dag träffar jag Carolin Fagerberg som arbetar på Volvo Cars i Skövde. Hon monterar elmotorer.

Jag beundrar redan från start hennes vilja och drivkraft. Heltidsarbetande mamma till två pojkar, radhus och gift med Richard. En liten hund och tre hästar; en ridhäst, en travhäst och en unghäst.

När hon senare berättar om hur mycket tid hon lägger i stallet så undrar jag vad som blir över till familjen.

Caroline fick hästintresset med i blodet från start. Hennes föräldrar hade hästgård. Caroline har behållit hästintresset levande under sina år.

En tidig dröm

Redan när hon var liten var drömmen klar; hon skulle bli ridlärare! Hon gick naturbrukslinjen på Uddetorpsskolan med inriktning på trav, detta för att lära sig mer om hästar, för rida det kunde hon ju redan.

Efter gymnasietiden så gjorde Caroline sin lärlingstid på ett proffsstall, det var en lärorik men tuff tid berättar hon. Långa arbetsdagar och ofta resor på veckorna med besök på olika travbanor.

Caroline tog sin egen travloppslicens 2006 via travskolan på Axevalle travbana.

Caroline fortsatte med att köra trav, men hade ett ökande intresse för Monté. Det innebär att man rider lopp med travhäst. Detta var en för henne då ouppnåelig dröm då hon vägrade för mycket.

Hårda krav på ryttaren

För att rida Monté finns det ett krav på att du som minst ska väga 65 kilo med ridutrustning, detta inkluderar ridkläder, ridstövlar, hjälm och sadel (man vägs in direkt efter loppet detta för att minska vikthetsen på att väga så lite som möjligt). Men man kan heller inte väga för mycket för hästens skull när man ska rida lopp. Detta var en bidragande orsak till att hon 2021 tog steget till att göra en gastric bypass operation. Glädjen var stor när hon året efter operationen kunde ta sin Monté licens.

Nioårig Valack

För att rida montélopp krävs att man har en god fysik, man får innan licensen godkänns göra ett fys-test. Montéloppen rider Caroline med M.T Magic Dream, en 9 årig valack.

Träningen går ut på att hålla M.T stark och smidig. Få in en bra balans mellan henne som ryttare och hästen. Mjuk och balanserad träning är det bästa. Caroline rid tränar oftast en gång i veckan med M.T sen blir det mest med vagn. Tävlingshästar kan man likställa med en elitidrottsman och måste underhållas därefter.

Har gjort 90 lopp

Monté tävlingar deltar Caroline och M.T i ungefär en gång i månaden, men det bästa för M.T är att starta var fjortonde dag, för att hållas i löpform. M.T har fram tills i dag startat i 90 lopp och vi hoppas givetvis med många fler starter för honom och Caroline.

Caroline berättar att i de

stora loppen som körs på Solvalla och Åby så finns det en större summa att vinna, men är man inte elit så springer ekipaget inte in så stora summor.

Dyr hobby

– Det är en dyr hobby, säger Caroline. Men det får det vara värt. När hästen ger mig vad den har så blir jag lycklig! Det krävs att man innan loppet är väl förberedd, tyvärr kan man inte förbereda sig för vilket spår man hamnar i för det lottas innan start.

– M.T vill inte ligga sist i startfältet. Helst i mitten eller den främre raden så han känner lite press på sig från de andra hästarna bakom.

Hon lägger tid i stallet i snitt fem dagar i veckan. Utöver det är Caroline aktiv inom svensk Montés styrelse och Axevalle travförening.

Nioårig Valack

Hästhobbyn har gjort att hon även bockat av meriten "ridlärare" som hon drömde om som barn. Hon är numer instruktör för Monté kurser på Axevalle. Samt att när hon inte tränar sina egna hästar, tränar hon sina kompisars hästar.

Man förstår ju att Caroline ibland har svårt att få tiden att gå ihop. Att hon har en drivkraft råder ingen tvekan om. Hon körde till och med ett travlopp med tarmvred så målinriktad och fokuserad är hon. Det är inte bara ett intresse, det märker jag på det Caroline berättar. Det är en livsstil att vara hästintresserad.

Text: Helena Almqvist
helena.almqvist@ifmetall.se

Foto: Curt Einevåg

Fakta

Monté betyder uppsutten på franska.

Monté är travlopp med ryttare i stället för kusk och sulky.

1836 tävlades det för allra första gången i Monté på en strand i Normandie.

1893 reds det första montéloppet i Sverige på Partille banan.

2004 började det ridas totalisatorlopp i Sverige.

Dagens fråga:

Vad gör du på fritiden?

Sofie Johansson, Elos Medtech, Skara

– Agility instruktör. Med familjen ut i naturen. Har precis byggt hus.

Maria Wahl, Kinnegrip, Lidköping

– Det blir mest att umgås med familjen då den är stor. Jag gillar också att titta på tv-serier.

Edvin Brodén, IAC, Skara.

– Tycker om sport i alla former, men blir det oftast golf och fotboll.

Jesper Johansson (t.v), Brodit Plast AB

– Spelar handboll i div 3 i Karlsborg. Lagar gärna mat.

Mikael Stogfors (t.h), Brodit Plast AB

– Styrketränar på gym.

Min matlåda

Magnus Ödegård
på Toveks bil i Lidköping
som har med nudlar med köttfärssås (finns lite i botten).

**Korsordsvinnarna
presenteras i nästa
nummer**

Göran "Fräs" Svensson – MC-entusiast ut i fingerspetsarna **Tar emot i garaget**

Ett litet duggregn möter mig när jag kommer till Tidan. Där har jag och Svensson stämt träff i ett av hans garage. Där brinner verkligen flitens låga kan man milt säga. Vad handlar detta om då? Jo en MC-entusiast ut i fingerspetsarna.

– Det började i tidig ålder då vi startade upp motocrossbanan Donkelo upplaga två, utanför Skövde.

– Jag tävlade i motocross då för Tibro MK. Ingen större placering på prispallarna, men en rolig hobby. På den tiden åkte man Maico, HVA och Yamaha. Alltid i 500 cc-klassen.

Kan bygga sin egen hoj

Lite senare kommer Fräs på att man ju faktiskt kan bygga sin egen hoj! Sagt och gjort. En klassisk Honda 450 införskaffades. Byggdes till en fräck chopper. Fräs gör det mesta själv. Han har varit smed, jobbat som motorman på fartyg. Nu sedan 35 år på driftsäkerhetsavdelningen på Volvos Gjuteri. Där är han hydraul-tekniker. Då är man händig! Och har möjlighet att låna speciella verktyg osv. Han börjar närma sig pensionering men har ingen brådska dit.

I skrivande stund har Fräs byggt två egna motorcyklar och renoverat flera stycken. Hittills...

Trehjulig MC med VW-motor

I detta garaget håller han just nu på med en trike. En trehjulig MC med Volkswagen-motor.

Den kommer bli kanonfin. För den är inte färdig ännu. Fräs väntar på krom-detaljer bland annat till den. Den är superfint uppbyggd.

– Det är ett äldre bygge som jag köpte. Men jag har gjort om mycket.

– Gaffel, änglabåge, fotpinnar, sadel, ingraverat smeknamn, renoverat motorn och kalasfin lackering.

– Det är en äkta "rat-bike", säger han och jag skrattar.

Inbyggd kloakrätta

Men sen visar han. I en av växellådorna har han monterat genomskinligt plexiglas istället för kåpan som skulle varit där. När jag lyser och försöker fota där så ser jag: DET ÄR EN IN-BYGGD KLOAK-RÄTTA DÄR!

– Nu förstår jag vad "rat-bike" är för något...

– Jag gör det mesta själv. Men viss lackering, kromning och sadelklädning lejer jag bort.

"Fräs" förklarar alla finurligt lösta tekniska detaljer...

Sen lyfter jag blicken mot maskinen som står bredvid. En Harley Davidson Sportster med delar från 70 och 80-talet. Men byggd och reg. besiktigad som amatörbyggt fordon 2015. Med fräck motivlackerering på bl.a. tanken.

Ett ursnyggt bygge det med.

Vann MC-klassen på utställning

– Den har jag varit med på en enda utställning. Det var fordonsutställningen på Skövde Flygplats. Då vann jag MC-klassen, säger Fräs lite blygsamt.

Fräs försöker förklara för mig alla finurligt lösta tekniska detaljer men jag ser nog ut som ett krockat frågetecken.

Givetvis räcker inte dessa fina byggen.

– Kolla den här engelsmannen, ropar han.

Jag går fram emot hans Ariel Huntmaster från 1954. Givetvis i uppenbar skick den också.

HD dragbike på strippen...

I ett annat garage bygger Fräs ihop med en kompis en HD dragbike. Den ska man köra på strippen med.

– Det blir en 1400 cc-motor med kompressor. Och snöskoterväxlar!

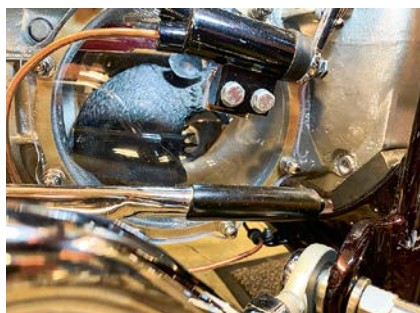
Flakmoppen under renovering. Fors-haga choppern under renovering. Sonens Pontiac och ytterligare tre Harleys tar också sin tid.

– Men mina föräldrars BMW 2002 – 75, som dom köpte ny, har gått ca 12 000 mil. Den har jag nu, men den rör jag inte. Det behövs inte!

– Hur länge orkar du hålla på då, frågar jag.

Tycker att jag får en sned blick till svars...

Tack för samtalet, Fräs. Kämpa på med dina fina projekt. SkaraborgsNytt vill återkomma vad gäller HD-maskinen som ska tävla på strippen.

Text och foto:
Jonny Alfredsson
jonny.alfredsson@ifmetall.se

Ett samtal med Per-Erik Wetterbro, 98 år, den äldste medlemmen i IF Metall Östra Skaraborg.

– Alla kände Smörj-Pelle och jag trivdes väldigt bra. Volvo Personvagnar var en bra arbetsplats

Hur har arbetsvillkoren och den fackliga kampen utvecklats under de senaste 100 åren?

Jag har träffat IF Metalls avdelning 27 Östra Skaraborgs äldsta medlem, Per-Erik Wetterbro, för ett samtal om dåtid och nutid.

Med sina 98 år fyllda har han upplevt många decenniers förändring i arbetslivet.

Hur ofta ägnar du en tanke åt de arbetare som en gång i tiden stred för, och till och med dog för att få till bättre arbetsförhållanden? Det är lätt att ta de rättigheter och avtal vi har på arbetsplatsen för givet, att glömma bort alla år av fackligt arbete, kamp och organisering som ligger bakom.

Kaffe med hembakade bullar

Det är en snöfri novemberaftermiddag och Pelle, som han kallas, bjuder på kaffe i gammaldags, små, blommönstrade

kaffekoppar som står på ett litet tillhörande fat.

Till kaffet får jag hembakade

bullar och kakor, som hans dotter bakade dagen innan mitt besök. Det är ombonat och mysigt i det lilla torpet i Varola, där Pelle bott sedan 1970-talet.

Född 1924

Han växte upp i Hjo och jag har lite svårt att greppa, när han berättar att han föddes 1924. Det betyder att han gick i pension 1989, när jag var endast fem år! Jag blir dock inte lika förvånad när han berättar att det inte fanns rinnande vatten i föräldrahemmet, eller att toalettbestyren fick uträttas på utedasset. Den obekvämligheten lever jag själv med, i mitt torp några hundra meter härifrån. Skillnaden är att jag har valt det själv, medan Pelle och hans familj inte hade något val.

Sexårig folkskola

Efter sexårig folkskola var Pelle tvungen att börja arbeta, för så var det på den tiden, förklarar han.

Första arbetet var i en kött- och charkuteriaffär i Hjo. De tillverkade olika sorters korv och lite utav varje. Det som inte sål-

Varudistributionen i Skara där Per-Erik packar korv. "Till 500 charkuterier och lant-handlar inom föreningens verksamhetsområde. En mindre del säljes i egna affärer."

Pelles varubil som han står framför. I förgrunden en av kunderna.

– Mitt jobb var att packa charkuterierna som jag sedan lastade på en packcykel och cyklade med till torget

des i affären levererades vidare i bussar till lanthandlare utmed Vättern. Då fanns det en lanthandel i varje liten by, men idag finns knappt någon kvar.

– Mitt jobb var att packa charkuterierna som jag sedan lastade på en packcykel och cyklade med till torget där bussarna sedan levererade varorna vidare.

Min fackliga del av hjärnan går igång på högvarv och jag undrar om de hade kollektivavtal, hur arbetstiderna såg ut och om han var fackligt ansluten.

Saknade facklig hemvist...

Pelle berättar att han inte var med i något fack på den tiden. Det var vanligare i de större industrierna, men i de mindre företagen så var det inte tal om det och arbetstiderna var det heller inte så noga med.

Var det så att det behövdes så fick en

ju jobba över på kvällar och lite närsomhelst, men någon övertidsersättning fick vi inte utan det var bara till att acceptera, för annars hade en inget jobb kvar. Då var det bara till att göra som chefen sa.

...men i charken fanns kollektivavtal

På Pelles andra arbetsplats, en charkuterivarudistribution i Skara, var det annorlunda. Där var han fackligt ansluten och det fanns kollektivavtal. Då arbetade Pelle inte mer än åtta timmar per dag. Det var sällan övertid, och var det övertid så fick han övertidsersättning. Han tjänade dessutom mer än på sin första arbetsplats.

– Jag kommer inte ihåg vad jag fick i lön på mitt första jobb, men det var inte mycket. Det var väldigt lite. Men jag vet i Skara, för min första lön jag fick där så köpte jag en kostym, det minns jag. På

tal om löner så kom jag att tänka på en spannmålshandlare i Hjo. Han hade en arbetare som hette Verner. Den där Verner gick under namnet söte Verner. Han fick för sig en dag att han skulle gå upp till direktör Bohlin och begära löneförhöjning.

– Han tyckte han hade så dåligt betalt. Då sa han "Snälle herr Bohlin, jag tycker jag har så dåligt betalt. Skulle jag kunna få lite påökt? Näe du, sa Bohlin, du börjar på att bli så gammal nu, så jag tänkte dra av lite på den lönen du redan har. Ja, men tack, herr Bohlin, huvudsaken är att det blir någon ändring."

Har haft bra chefer

När jag frågar hur relationen mellan Pelle och hans chefer har varit så berättar han att alla varit väldigt bra chefer, att han inte har någonting att klaga över.

I Skara tog Pelle även körkort, i en gammal gengasbil. Det fanns inget annat att köra eftersom det skedde under andra världskriget och ransoneringstiden. Bilen hade en plåtbehållare baktill som fylldes med träpluttar, som eldades och då bildades det gas.

– Det fungerade bra. Det var en gammal bil med stor motor. Det var även då som vi använde ransoneringskort. Då fick var och en ett antal ransoneringskort som en använde i affären och i stället för kaffe så drack vi "kaffe" gjort på cikoria och E4 och allt vad det hette.

– Högertrafik var jobbigt först...

När Pelle tog körkort var det vänstertrafik i Sverige. Jag undrar hur det gick när han skulle börja köra på höger sida, då högertrafiken infördes i september 1967.

– Det var ju lite jobbigt de första dagarna. Då ville en gärna över på fel sida, men en vande sig ganska fort. Det får mig att tänka på gubben borta i Vara, som stod ute vid mjölkbordet. Han frågade "har du hört att de har börjat köra på högersidan borta i Skara? Men det slår väl aldrig igenom här?!" Han trodde det var tillfälligt.

Lagade mat under kriget i – 30 C

Under sin tid i Skara, medan andra världskriget pågick, blev Pelle även inkallad i militären. Han var kock och hans kompani låg mest ute i fält. Han minns en gång, i Malung uppe i Dalarna, när han och ytterligare två kockar hade i uppgift att laga mat till 120 mannar i 30-gradig kyla.

– Det var jobbigt! Vi hade en stor vagn med en spis på som vi eldade, en CO-panna, med ångtryck.

Efter några år i Skara och militärtjänstgöring så startade Pelle egen verksamhet. Han hade en varubuss och åkte ut på landsbygden och sålde varor. Det höll han på med i 15 år. Samtidigt hade han en kött- och charkuteriaffär i Hjo.

– Det var väldigt jobbiga år... det gick.

Han träffade sin fru som kom från Vadstena till Hjo. Hon blev Hjo stads första hemsyster. Jobbade väldigt mycket i hem där mammorna åkt till BB. Då fick hon ta hand om hushållet vilket var väldigt jobbigt emellanåt. Dåligt betalt, berättar Pelle.

– Men när jag såg vad hon uträttade så tänkte jag att det kanske inte vore så dumt att ha en hemsyster här hemma, så jag friade till henne och vi gifte oss i Vadstena 1948.

Jag vet inte riktigt om Pelle skämtar, men väljer att inte fråga vidare om hur det var ställt med jämställdheten och delandet av hushållssysslor vid den här tiden, utan nöjer mig med att konstatera att det var annorlunda mot hur det ser ut idag.

De sista elva yrkesåren arbetade Pelle på Volvo Personvagnar

Han berättar vidare om hur de skulle viga i Missionskyrkan i Vadstena, men frikyrkopastorerna hade inte fått vigselrätt. De fick gå till rådhuset dagen innan och viga utav borgmästaren och vigdes därmed två gånger för att det skulle vara giltigt enligt lag.

Födslarna skedde i hemmen

Sedan föddes det ena barnet efter det andra. Alla barn förutom det första föddes hemma med hjälp av barnmorskor som kom till hemmet och hemsystrar som hjälpte till i hushållet.

– Min fru var väldigt duktig. Kunde det mesta eftersom hon själv var hemsyster.

Pelle tröttnade så småningom på den egna verksamheten. Det var alldeles för mycket arbete. De sista elva yrkesåren arbetade Pelle på Volvo Personvagnar. Han åkte runt och fyllde på olja och smörjde maskinerna och fick därmed smeknamnet Smörj-Pelle. Han arbetade mest i gjuteriet och på underhållsavdelningen.

En bra arbetsplats

– Alla kände Smörj-Pelle och jag trivdes väldigt bra. Det var en bra arbetsplats.

Han beskriver att det i motorernas leder fanns kulor som skulle smörjas och han tryckte även in hydraulolja där det behövdes. Personlig skyddsutrustning var det dåligt med och han använde inga skyddshandskar.

Det gick för det mesta ändå, säger han och småler.

Pelle har dock klarat sig bra ifrån ska-

dor. Det har inte gått lika bra för de som stod och slipade med skärvätska.

Mina arbetskamrater blev inte gamla

– Rökte de dessutom så blev de inte gamla. Den där vätskan blev ånga som de stod och andades in. Det har ju blivit mycket bättre arbetsmiljö idag.

Pelle gick i pension 1989. Han har fått pension i många år, men tycker inte den är så hög, bara lite över 10 000 kr.

– Men jag har ju inga skulder på huset. För några år sedan köpte nämligen min son det.

Blev medlem i Metall

När Pelle började arbeta på Volvo Personvagnar gick han med i Metall, som senare blev IF Metall. Det var någon som kom och så åt honom att vara med, men det fanns två olika fackföreningar som det var lite strid emellan om vilken de skulle gå med i, förklarar Pelle.

Mycket har förändrats sedan Pelle föddes. Han kom ihåg skotten i Ådalen och att det var några arbetare som dog. Han var den förste i sitt bostadsområde som skaffade TV på 50-talet vilken alla grannar kom och kollade på.

Han har upplevt ransoneringstiden och hur det var när vi bytte från vänster- till högertrafik. I dag har han flera vuxna barnbarnsbarn.

En positiv syn på livet

Tanken är svindlande! När samtalet närmar sig sitt slut kan jag inte låta bli att fundera över om det finns något knep bakom hans snart tresiffriga ålder. Hans positiva livssyn och roliga historier hjälper nog till i alla fall.

Jag kan även konstatera att efter hundra år av facklig kamp har mycket blivit bättre. Det finns dock mycket kvar att göra och det fackliga arbetet är en ständig process för att bibehålla de villkor vi redan uppnått.

Text: Isabell Eriksson
Foton: Privat

Går från arbetet på Volvo – Barnböcker de vänder sig

När Jan-Erik Ullström stämplat ut från Volvo GTO, Skövde, kliver han in i sin skrivarbubbla och skapar världar. Skrivarintresset har dock inte alltid funnits utan började med ett behov av att uttrycka sig i någon form.

Första texten resulterade i en låttext, trots att han varken kunde spela gitarr eller sjunga. Det gav mersmak och fram till i dag har skrivandet lett till 16 utgivna böcker, tio i kategorin vuxenlitteratur och sex i kategorin barnböcker.

Allt bottnar i att jag var mobbad som barn och hade ett behov av att gråta, men ville inte visa det för någon, säger Jan-Erik.

– Mitt sätt att hantera min situation blev istället att fly in i mig själv och skapa världar där jag själv dikterade villkoren. Där var det ingen som sa att jag inte duger eller gör fel hela tiden.

– Detta var verklighetsflykt i sin sanna form och jag borde givetvis ha berättat för någon om hur jag mårde, men där och då föddes min livliga fantasi som idag är min superkraft.

Debutromanen utkom 2011

Författandet i bokform startade långt senare. Han hade följt TV-serien LOST ett tag och störde sig mer och mer på att nästa avsnitt aldrig blev som han hade tänkt sig.

Denna frustration, i kombination med

GTO till sagoböcker, thriller och feelgood är mina kära, till de viktigaste läsarna

behovet av att skriva av sig, ledde fram till debutromanen "Vägen till Umbria" som gavs ut i två delar 2011.

Jan-Erik hade gått och burit på en mening i sitt huvud i flera månader "Gwendolyn hade alltid längtat" och bestämde sig till slut för att sätta sig ned och skriva ned den. Ett år senare hade det blivit ett bokmanus.

Vägen in i författarvärlden

– Fördelen för mig är att jag styr i denna värld och bestämmer helt och fullt hur allt ska gå. Så jag behöver inte sitta och gubbmuttera över hur andra manusförfattare gjort. Det jag gör är helt enkelt att jag fortfarande skapar mina bubblor. Men nu bevarar jag dem i text åt andra att kliva in i.

Delar av manuset lade han upp i ett författarforum på nätet där en förläggare senare upptäckte texten och ville ge ut det. Detta blev vägen in i författarvärlden.

Trots att debutromanen tillhör fantasygenren och Jan-Erik trivs bäst med att skriva sci-fi/fantasy, har han inte låst fast sitt författarskap till enbart en genre. Han har även skrivit thriller, feelgood, lärande barnböcker och sagoböcker.

– Jag har faktiskt även spökskrivit historisk fiction om folkmorden i Syrien och Turkiet under världskriget. Och en syriansk kokbok!

Vikten av rätt sorts kunskap

Barnböckerna är mina kära, eftersom de vänder sig till de viktigaste läsarna, de som ska ta över världen efter vårt hyfsat

misslyckade försök, förklarar Jan-Erik. Viktiga budskap har vävts in i alla barnböcker han skrivit. I "Barnens Lilla Överlevnads-handbok" finns budskapen om vikten av rätt sorts kunskap samt respekten för naturen. I "Varför?" ställs frågor som Varför dricker vuxna alkohol och Varför skildes mamma och pappa, men även frågor som Varför är bajs brunt och Varför ser lilltån ut som en makaron. Allvaret är alltid uppblandat med humor eftersom skrattet är bästa vägen för kunskap att nå in, tror Jan – Erik. I alla barnböcker finns även samarbetet med en illustratör. I bokserien "Sagor utan Slut", som består av 50 sagor per bok i tre böcker, var det dessutom inte bara en och samma illustratör till alla sagorna, utan en illustratör per saga.

Det är tack vare människor som trott på mig, som gör att jag fått möjlighet att växa

Sjävlärd – på gott och ont

– Nu återanvände jag vissa illustratörer i tredje boken, men över 100 olika illustratörer. Väldigt roligt! Också väldigt lurigt att hålla samman. Men böckerna är jag väldigt stolt över. Särskilt som de är till för att få barn att bruka sin fantasi. Inte bara mata dem med färdiga lösningar. Det finns inga slut på de en sidor korta sagorna. Barnet får komma på sitt eget.

Jan-Erik har aldrig gått någon skrivarkurs utan är självlärd. På gott och ont, förklarar han, men författandet har även utvecklats till stor del tack vare eldsjälar på förlagen Lind & CO, Idus förlag samt deras systerförlag Stellar.

– Det är tack vare människor som trott på mig, som gör att jag fått möjlighet att växa, berättar han. Idéer finns så det räcker och blir över. Utmaningen för Jan-Erik blir istället att sälla bland allt material samt prioritera så att tid och energi läggs på det som känns rätt.

– Nya idéer kommer till mig vare sig jag vill eller inte. Jag har en lång lista med böcker som nog aldrig kommer att skrivas. Att vara på jobbet är perfekt, för då hinner det undermedvetna få klart det som ska skrivas. Så när jag kommer hem, kan jag bara sätta mig och låta det komma ut. Då har processen gjort sitt. Samtidigt är mitt arbete så pass givande för sinnet, att jag får användning av både fantasin och kreativiteten där. Win/win.

Stormtrivs på Volvo

Jan-Erik stormtrivs på Volvo, men om han får drömma helt fritt så skulle han helst skapa i text på heltid. Skrivandet har även lett till mer än bara böcker.

Bokserien "Frid & Fröjd" ledde till att han fick kontakt med humorkollektivet Kass Humor, som ledde till att han var med och skrev tv-serien "Uti Bögda" och "Kära Dagbok". Än idag samarbetar de i olika projekt.

Han är även med i en humorgrupp om fem personer som ska filma en humorpilot och skicka ut till bland annat SVT.

Skrivandet tar många former. Och fler lär det bli.

– Just nu sitter jag med två potentiellt enorma projekt både i omfång och möjligheter. Men de är hemliga ett tag till. Går de i lås kanske jag skriver på heltid i framtiden.

Text och foto:
Isabell Eriksson

Du kan följa Stefan Råberg på Instagram. @stefanraberg

För drygt ett år sedan gjorde vi ett reportage om den flygande fotografen Stefan Råberg i Källby.

Nu gör vi en återkoppling till Stefan och ser vad som har hänt på drönarfronten.

Svaret är väl att det har hänt en hel del i denna spännande bransch som vi givetvis vill låta våra läsare ta del av.

Stefan med sina arbetsverktyg.

Drönarfotografen Stefan gillar utmaningar:

– Krävande kunder är de allra bästa

Till att börja med så har Stefan investerat i en ny drönare som då är ett hoplock med komponenter som Stefan anser passar för den typen av uppdrag han flyger och då man kan enkelt beskriva inriktningen som action, alltså där föremålen på filmen rör på sig och har han satsat på effekt och kvalitet.

Höga farter

En kolfiberram med hela 8 högeffekts motorer som drivs med ett Lipo batteri på hela 22 volt ger farter över 200 Km/h och

med stor lyftkraft men till priset av en flygtid på knappt 5 minuter så det blir många batteribyten under uppdragen.

Ljudet från drönaren kan liknas med en bisvärm som passerar ljudvallen.

Endast det bästa är gott nog

Det mest vitala är givetvis videokameran och här har det inte sparats på kulorna utan en Z-CAM 4K-160 F/sek kamera är på plats med ett rejält vidvinkelobjektiv.

Detta ger ett perspektiv som inget missar.

Jag frågar lite försiktig om det inte

känns nervöst att flyga fram i 200 km/h med drygt 60 000 kr i luften

Stefan svarar tryggt att det är ett redskap och det blir som en förlängning av han själv.

Inget utrymme för misstag

Samarbetet med bilen är dock viktigt. Vi måste läsa av varandra då jag flyger riktigt när. En miss där så krockar vi med varandra.

Nästa stora grej är att RED-BULL Sweden har använt Stefan till att filma en del av deras event och det har genererat

mycket jobb med bland annat bröderna Hansen och andra framträdande motorprofiler.

Krävande kunder är de bästa

– Mycket krävande kund med stora krav, men man ska vara med dom bästa om man vill nå toppen, säger Stefan.

Nu kan man ju tro att det flygs och filmas så är allt bra, men sanningen är nåt helt annat.

Filmedigeringen tar lång tid

Stefan berättar att i en film som RED-BULL använde så flög han och filmade i två dagar. Sedan jobbade han med att redigera filmen i tre dagar. Detta resulterade i en film som var 4 minuter lång!

Att just redigera filmen tar mycket tid och det är där som allt faller på plats.

Stefan använder ett Apple-program som heter Final Cut Pro. Det ger fantastiska möjligheter att inte bara få ut max utav filmmaterialet utan även att lägga på musik.

Höga krav på slutresultatet

Slutresultatet blir en riktigt proffsig produkt. Givetvis blir en sådan film duktigt dyr.

Stefan påpekar att han även gör enklare filmuppdrag till alla som vill ha ett flygande perspektiv av sitt fordon.

– Vad händer härnäst då, undrar jag? Stefan tänker satsa vidare på detta och det finns lite planer på att börja samarbeta med en kompis. Detta hoppas de båda kommer att innebära att de tillsammans kan ta åt sig fler och svårare jobb.

– Bara fantasin som sätter gränserna för vad vi kan filma, avslutar Stefan.

Följ Stefan i sociala medier

Till våra läsare kan jag rekommendera Stefans instagramkonto, you-tube-kanaler och Facebook-konto, där du kan njuta av hans fartfyllda filmer; Instagram: @stefanraberger Facebook: stefan råberg

Text och foto: Per-Anders Blom
per-anders@ifmetallskarborg.se

Drönaren med den nya kameran.

Det mesta av jobbet görs i datorn, som regel i applikationen Final Cut Pro.

A 1707 © PROPRES / info@propres.se

Namn _____

Adress _____

Postadress _____

LÖS KRYSSSET – VINN PRISER. Till den vågräta blå raden ovan hämtar du in bokstäverna (1–10) från krysset. Vi drar tre vinnare bland de rätta svaren. 1:a pris: 4 trisslotter. 2:a–3:e pris pris: 2 trisslotter. Vinnarna meddelas senast 1 september 2023. Rätt lösning skickas till IF Metall Östra Skaraborg, Skänningstorpstorgsvägen 5, 541 22 Skövde. Senast den 1 september 2023 vill vi ha ditt svar. Priser: 1:a pris: 4 st Trisslotter: 2–3 pris: 2 st Trisslotter.